

Sygn. akt I C 786/14

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Wrocław, dnia 25 stycznia 2016 r.

Sąd Okręgowy we Wrocławiu I Wydział Cywilny w następującym składzie:

Przewodniczący: SSO Sławomir Urbaniak

Protokolant: Irmina Szawica

po rozpoznaniu w dniu 14 stycznia 2016 r. we Wrocławiu

sprawy z powództwa E. S. i J. S.

przeciwko T. M. (1) i (...) sp. z o.o. w K.

o zapłatę

I uchyla w całości nakaz zapłaty wydany w postępowaniu nakazowym w dniu 24 marca 2014 r. pod sygnaturą akt I Nc 215/14;

II zasądza solidarnie od pozwanych na rzecz powodów łącznie kwotę 161.038,96 zł (sto sześćdziesiąt jeden tysięcy trzydzieści osiem złotych dziewięćdziesiąt sześć groszy) wraz z ustawowymi odsetkami od dnia 28 lutego 2014 r. do dnia zapłaty;

III dalej idące powództwo oddala;

IV zasądza od powodów solidarnie na rzecz strony pozwanej (...) sp. z o.o. w K. kwotę 3.130,20 zł tytułem zwrotu kosztów procesu.

Sygn. akt I C 786/14

UZASADNIENIE

Powodowie E. S. i J. S. wnieśli w postępowaniu nakazowym o orzeczenie nakazem zapłaty, aby pozwani T. M. (1) i (...) sp. z o.o. z siedzibą w B. zapłacili solidarnie na rzecz powodów łącznie kwotę 800.000 zł wraz z ustawowymi odsetkami od dnia 22.11.2013 r. do dnia zapłaty oraz kosztami procesu. W uzasadnieniu powodowie podali, że pozwani wystawili weksel in blanco o charakterze gwarancyjnym. Działając na podstawie i w granicach upoważnienia zawartego w deklaracji wekslowej powodowie wypełnili weksel na kwotę 800.000 zł z terminem płatności określonym na dzień 22.11.2013 r. Jako miejsce płatności weksla powodowie wskazali P., ul. (...). Pełnomocnik powodów wezwał pozwanych do wykupienia weksla i poinformował ich o terminie i miejscu płatności, jednakże do dnia wniesienia pozwu pozwani weksla nie wykupili.

Nakazem zapłaty wydanym w dniu 24.03.2014 r. Sąd Okręgowy nakazał pozwany T. M. (1) i (...) sp. z o.o. w B., aby zapłacili solidarnie na rzecz powodów E. S. i J. S. łącznie kwotę 800.000 zł wraz z ustawowymi odsetkami od dnia 22.11.2013 r. do dnia zapłaty, kwotę 10.000 zł tytułem opłaty sądowej oraz kwotę 7.217 zł tytułem zwrotu kosztów zastępstwa procesowego.

Od powyższego nakazu pozwani wnieśli zarzuty (k.42-45, 51-54) domagając się uchylenia nakazu zapłaty w całości. Treść zarzutów wniesionych przez obu pozwanych była identyczna.

Uzasadniając swoje żądanie pozwani stwierdzili, że kwestionuje zasadność roszczeń zgłoszonych w pozwie, zarówno co do samej ich treści, jak i co do wysokości. Przede wszystkim wskazywali, że powodowie nie zgłosili żadnego dowodu na okoliczność przedstawienia pozwanemu weksla do wykupu. Brak także dowodu, iż kwota na którą opiewał weksel ma jakikolwiek związek z charakterem zobowiązania oraz porozumieniem wekslowym, a co za tym idzie nie ma żadnej podstawy faktycznej oraz prawnej do dochodzenia przedmiotowego roszczenia. Pozwani wskazali także na fakt, że wezwanie do wykupu weksla, zawierało zaledwie trzydniowy termin płatności, co uniemożliwiało faktyczną reakcję i ewentualne zadośćuczynienie jego treści. Z treści pisemnego porozumienia z 21.12.2012 r. wynika, że w przypadku nie zapłacenia sumy wekslowej w terminie 14 dni od daty wezwania- okazania weksla, posiadacz weksla jest uprawniony do wystąpienia o wydanie nakazu zapłaty bez protestu. A contrario, w przypadku krótszego terminu (a taki właśnie został wskazany w wezwaniu), posiadacz weksla winien oprotestować weksel – zgodnie z przepisami ustawy z dnia 28.04.1936 r. prawo wekslowe. Jednocześnie pozwani podnieśli, że pomiędzy odebraniem wezwania a złożeniem pozwu nie upłynął 14 dniowy termin wskazany w treści porozumienia wekslowego. Pozwani zaznaczyli także, iż powodowie złożyli wcześniej do Sądu Okręgowego we Wrocławiu pozew o zapłatę z weksla, jednakże z nieznanych przyczyn pozew został cofnięty. Pozwany T. M. (1) kontaktował się telefonicznie z powodem E. S., który podczas rozmowy poinformował go o wypełnieniu weksla i złożeniu pozwu, jednakże wówczas kwota na którą miał opiewać weksel była inna niż dochodzona niniejszym pozwem.

Odnosząc się do żądania odsetek od dnia 21.11.2013 r. do dnia zapłaty, pozwani zwrócili uwagę na treść orzeczenia Sądu Najwyższego (I CK 224/2004) zgodnie z którym odsetki należą się dopiero od dnia, w którym wystawca weksla mógł faktycznie dokonać oględzin weksla i ustalić, czy jest zobowiązany do jego zapłaty. Powodowie w pozwie, zdaniem pozwanych, ograniczali się jedynie do twierdzenia, że wierzytelność wynikająca z weksla nie została zapłacona, nie wskazując jednocześnie żadnego dowodu chociażby uprawdopodobniającego w jakim czasie przedmiotowy weksel został przedstawiony wystawcy do zapłaty, a tym samym w przedmiotowej sprawie, mając na uwadze powyższe orzeczenie Sądu Najwyższego, brak jest jakichkolwiek podstaw do naliczania odsetek.

Pozwani zarzucili wreszcie, że brak było podstaw do wydania nakazu zapłaty w postępowaniu nakazowym, albowiem powodowie wnosząc powództwo w żadnej mierze nie spełnili jakiejkolwiek z przesłanek zawartych w art. 485 kpc, których zaistnienie stanowiłoby podstawę do wydania nakazu zapłaty w postępowaniu nakazowym.

W piśmie procesowym datowanym na 12.08.2015 r. strona pozwana ad 2 (...)sp. z o.o. (wcześniej (...) sp. z o.o.) ustosunkowując się do roszczenia powodów oświadczyła, że kwestionuje je co do zasady i co do wysokości. Stwierdziła, że stosowny zarzut w powyższym zakresie został podniesiony przez pozwanego ad 2 już w piśmie z 28.04.2014 r., w którym wyjaśnił, że brak było podstaw do wypełnienia weksla stanowiącego zabezpieczenie umowy pożyczki zawartej pomiędzy powodami a pozwanymi. Pismo z 12.08.2015 r. stanowić miało rozwinięcie tych zarzutów oraz wskazywać nowe okoliczności istotne dla rozstrzygnięcia sprawy. Pozwany stwierdził, że powodowie w pozwie twierdzą, że pozwany jest zobowiązany do zapłaty na ich rzecz kwoty 800.000 zł. Swoje roszczenie powodowie opierają na wekslu in blanco, wypełnionym na podstawie podpisanej przez pozwanego deklaracji wekslowej. Jednakże z treści pozwu, a także dalszych pism procesowych nie wynika jakie świadczenie miał zabezpieczać weksel, oraz czy zaistniały przesłanki dla jego wypełnienia, a tym bardziej dla wytoczenia niniejszego powództwa.

W ocenie pozwanego ad 2 brak było podstaw do uznania, że po stronie powodów powstało roszczenie o zapłatę na ich rzecz kwoty 800.000 zł. Powodowie nie przedłożyli poza wekslem i deklaracją wekslową żadnego dokumentu potwierdzającego, że pozwany nie zapłacił jakiejkolwiek z rat w ustalonej przez strony wysokości czy terminie. Jednocześnie brak jest dowodów pozwalających stwierdzić czy doszło do skutecznego zawarcia umowy z której wynikałoby zobowiązanie pozwanego do zapłaty na rzecz powodów spornej kwoty. W tym miejscu pozwany wskazał, że w dniu 21.12.2012 r. powodowie oraz pozwani zawarli umowę pożyczki. Zgodnie z jej treścią powodowie zobowiązali się do przeniesienia na pozwanych prawa własności kwoty o równowartości 770.000 zł, a pozwani zobowiązali się zwrócić kwotę 800.000 zł. Jednakże pomimo ustalenia między stronami terminów w jakich miał zostać wypłacony przedmiot pożyczki pozwani nie otrzymali żadnej kwoty od powodów. Powodowie przenieśli na pozwanych prawo własności jedynie kwoty 37.900 zł, co miało miejsce w dniu 6.03.2014 r. Następnie w dniu 4.04.2014 r. pozwani

zwrócili powodom sumę 68.000 zł. Jednocześnie w tym dniu powód E. S. złożył oświadczenie o rozwiązaniu umowy pożyczki z dnia 21.12.2012 r., na co pozwani wyrazili zgodę.

Pozwany ad 2 wskazywał ponadto, że umowa pożyczki określona w art. 720 par. 1 kc jest umową konsensualną, zobowiązaniową. Jej istotą jest bowiem zobowiązanie do przeniesienia własności przedmiotu pożyczki na pożyczkobiorcę oraz zobowiązanie odwrotne przy zwrocie pożyczki. Należy przy tym zwrócić uwagę, że zobowiązania wynikające z treści umowy pożyczki są wzajemnie powiązane oraz wynikają jedno z drugiego. Bowiem brak spełnienia zobowiązania leżącego po stronie pożyczkodawcy, czyli przeniesienia prawa własności przedmiotu pożyczki skutkuje brakiem powstania zobowiązania jego zwrotu przez pożyczkobiorcę. Żądanie w takiej sytuacji przez pożyczkodawcę zwrotu przedmiotu pożyczki, należy uznać za bezpodstawne. Przenosząc powyższe na grunt niniejszej sprawy pozwany uznał, że roszczenie powodów nie ma podstaw. Pozwani nie otrzymali od powodów umówionej kwoty w terminach wskazanych w umowie, a jedynie sumę 37.900 zł, która została zwrócona powodom. Tym samym, w ocenie pozwanego ad 2, powodowie nie wykazali aby w tej sprawie wystąpiły okoliczności, które uprawniałyby do wypełnienia i następnie żądania wykupu weksla.

Powyższe miało świadczyć o tym, zdaniem pozwanego, że powodowie nie zrealizowali obowiązku udowodnienia, że ich roszczenie jest zasadne. Zgodnie z treścią art. 6 kc oraz art. 232 kpc obowiązek ten spoczywa na stronie, która z podnoszonych faktów wywodzi skutki prawne. Na podobnym stanowisku stoi judykatura, która wskazuje (wyrok Sądu Apelacyjnego w Łodzi z 31.07.2014 r., I ACa 174/14), że w procesie związanym z wykonaniem umowy pożyczki powód jest zobowiązany udowodnić, że strony zawarły umowę tej kategorii, a także, że przeniósł na własność biorącego pożyczkę określoną w umowie ilość pieniędzy albo rzeczy oznaczonych co do gatunku. Biorący pożyczkę powinien zaś wykazać wykonanie swego świadczenia w postaci zwrotu tej samej ilości pieniędzy albo tej samej ilości rzeczy tego samego gatunku i tej samej jakości, przy czym strony są obowiązane wskazywać dowody dla stwierdzenia faktów, z których wywodzą skutki prawne. W tej sprawie, stwierdził pozwany, powodowie przedstawili jedynie dowody z dokumentów, które nie oddają w pełni stanu rzeczywistego. Powodowie nie wykazali podstawy zobowiązania określonego w deklaracji wekslowej. Nie przedłożyli dokumentów, które świadczyłyby, że pozwani opóźnili się w zapłacie umówionych rat. Przy tym nie wykazali jaka rzeczywiście kwota została wydana pozwanym oraz z jaką datą.

Z ostrożności procesowej pozwany ad 2 podnosił również, że w trakcie trwania postępowania powód E. S. przedłożył dwa weksle, które różnią się charakterem pisma osoby, która je wypełniła oraz ułożeniem tekstu. Weksel załączony do pozwu z dnia 11.03.2014 r. nie jest tym samym wekslem, który został złożony wraz z pismem powodów z dnia 9.06.2014 r. Weksel dołączony do pisma powodów z czerwca 2014 r., po pierwsze posiada inne miejsce płatności –P., a nie dokładny adres –jak weksel będący w depozycie sądowym. Po drugie, weksel ten zawiera adnotację w lewym górnym rogu, że został on przedstawiony pozwanym w 2013 r. Po trzecie, dane pozwanego ad 1 są umiejscowione na środku pod treścią weksla, a nie po lewej stronie, tak jak w wekslu dołączonym do pozwu. Z tego względu pozwany ad 2 zgłosił wątpliwości co do tego, który weksel jest prawdziwy oraz który dotyczy tej sprawy. Podkreślił, że drugi weksel został przedstawiony przez powodów w odpowiedzi na zarzuty pozwanych podniesione w pismach z 11.04.2014 r. oraz 28.04.2014 r. W ocenie pozwanego odrębności w formie i treści tych dokumentów nie pozwalają uznać ich za dokumenty wiarygodne, które mogłyby stanowić dowody na istnienie zobowiązania po stronie pozwanych, a w szczególności pozwanego ad 2.

W piśmie procesowym datowanym na 16.09.2015 r. (k.284-290) powodowie w pierwszym rzędzie podnieśli, że twierdzenia i dowody przedstawione przez pozwanego ad 2 w piśmie procesowym z dnia 12.08.2015 r. należy uznać za spóźnione i w konsekwencji pominąć przy rozstrzygnięciu sprawy z uwagi na treść art. 493 kpc.

Powodowie podkreślili, że przesłanki, których spełnienie implikowało wypełnienie przez powodów weksla wynikają już z samej deklaracji wekslowej. W dokumencie tym w sposób precyzyjny został określony harmonogram spłat pożyczki z dnia 21.12.2012 r. Wskutek braku spłaty pożyczki weksel został wypełniony zgodnie z zasadami określonymi w deklaracji i następnie przedstawiony pozwanym do wykupu. Na żadnym etapie pozwani nie kwestionowali zasadności wypełnienia weksla in blanco, aż do pisma procesowego z dnia 12.08.2015 r. W związku z tym nie

było potrzeby na dotychczasowym etapie postępowania przedstawiania dowodów za pomocą których powodowie wykazaliby, iż zrealizowali obowiązki ze stosunku podstawowego – umowy pożyczki z dnia 21.12.2012 r.

Pozwany w piśmie procesowym z dnia 12.08.2015 r. zarzucił, jakoby nie otrzymał od powodów żadnych kwot –poza kwotą 37.900 zł- tytułem wypłaty pożyczki z dnia 21.12.2012 r. Tymczasem powodowie wypłacili pozwanym pełną kwotę pożyczki, tj. 770.000 zł oraz dodatkowo kwotę 68.401 zł.

Zgodnie z umową pożyczki, powodowie przy jej zawarciu przekazali na rzecz pozwanych kwotę 155.000 zł, co pozwani potwierdzili podpisując umowę. Powodowie stwierdzili, iż prowadzenie dowodu z przesłuchania stron w celu wykazania okoliczności braku otrzymania części kwoty pożyczki, byłoby dowodem przeciwko osnowie dokumentu. Zgodnie z treścią umowy pożyczki pozostała kwota 615.000 zł miała zostać wypłacona pozwanym w terminie 7 dni po dokonaniu wpisu hipoteki do księgi wieczystej o nr (...) prowadzonej dla nieruchomości położonej w miejscowości K.. Pozostała kwota pożyczki nie mogła być wypłacona, albowiem w księdze wieczystej prowadzonej dla w/w nieruchomości wpisany był zakaz jej zbywania i obciążania. W konsekwencji pozwany nie mógł ustanowić hipoteki umownej w kwocie 1.600.000 zł, do czego zobowiązał się w umowie pożyczki, a tym samym nie mógł spełnić warunku wypłaty pozostałej części pożyczki.

W takich okolicznościach strony uzgodniły, iż wypłata pozostałej kwoty pożyczki tj. 615.000 zł zostanie zrealizowana przez powoda w drodze potrącenia z wzajemną wierzytelnością powodów w stosunku do T. M. (1) wynikającą z umowy pożyczki z dnia 8.02.2010 r. składającą się z kapitału w kwocie 281.000 zł i odsetek od dnia 9.02.2011 r. do 21.11.2013 r. w wysokości 187.420 zł oraz kwoty 146.580 zł wynikającej z umowy pożyczki z dnia 29.12.2009 r. stanowiącej część skapitalizowanych odsetek, które z dniem 29.12.2010 r. zostały włączone do kapitału i od tego dnia tytułem wykonawczym wydanym w sprawie o sygn. akt I Co 467/11/ zostały zasądzone z odsetkami w wysokości 0,0058 % dziennie. Co istotne, powodowie złożyli oświadczenie o potrąceniu, które było wyłącznie wyrazem wcześniejszych ustaleń stron w zakresie sposobu wypłaty pozostałej części pożyczki z dnia 21.12.2012 r.

W umowie pożyczki z dnia 21.12.2012 r. strony ustaliły, że tytułem zabezpieczenia pozwany ustanowi hipotekę do kwoty 1.600.000 zł. Strony uzgodniły również, iż po wpisie hipoteki powodowie będą mogli udzielić pozwanemu kolejnej pożyczki zabezpieczonej tą samą hipoteką, tj. do kwoty 1.600.000 zł. Na skutek próśb T. M. (1) powodowie od początku 2014 r. przekazywali na rzecz pozwanych dodatkowe kwoty- ponad kwotę udzielonej pożyczki 770.000 zł – w łącznej wysokości 68.401 zł.

W związku z tym, że pozwanemu nie udało się ustanowić hipoteki umownej do kwoty 1.600.000 zł, a wyłącznie na skutek procesowych działań powodów wpisana została hipoteka przymusowa zabezpieczająca kwotę pożyczki z dnia 21.12.2012 r., odsetki i koszty sądowe do łącznej kwoty 820.000 zł, pozwany zwrócił powodowi kwotę 68.000 zł, co powód pokwitował w dniu 4.04.2014 r. Dodatkowo powodowie wskazali, że w tym samym dniu powód przekazał pozwanemu ad 2 kwotę 68.000 zł tytułem nowej umowy pożyczki z dnia 4.04.2014 r. co pozwany pokwitował.

Z daleko idącej ostrożności procesowej powodowie podnieśli, iż istniały powody do dokonania skutecznego potrącenia wzajemnych między stronami wierzytelności, w tym wierzytelności pozwanego w wysokości 615.000 zł tytułem pozostałej części pożyczki z dnia 21.12.2012 r.

Strony w dniu 8.02.2010 r. zawarły umowę pożyczki, na podstawie której powodowie pożyczili T. M. (1) kwotę 336.000 zł. Kwota 221.000 zł została wypłacona przy zawarciu umowy, zaś kwota 115.000 zł została przekazana w drodze przelewu bankowego. T. M. (1) spłacił z tej pożyczki jedynie kwotę 93.000 zł, co nastąpiło w dniu 14.05.2013 r. Dokonaną spłatę powód zaliczył na spłatę kapitału w wysokości 55.000 zł, oraz spłatę odsetek w wysokości 38.000 zł. Odsetki na dzień dokonania spłaty wynosiły łącznie 231.900 zł (336.000 zł x 0,058 % x 1190 dni), zaś po zaliczeniu 38.000 zł wynosiły 193.900 zł. W wyniku spłaty pozwanemu z umowy pożyczki z dnia 8.02.2010 r. pozostało do zapłaty 281.000 zł kapitału (336.000 zł -55.000 zł) oraz odsetki w wysokości 193.900 zł. W konsekwencji powód w sposób skuteczny mógł dokonać potrącenia kwoty 468.420 zł wynikającej z umowy pożyczki z dnia 8.02.2010 r. składającej się z kapitału w kwocie 281.000 zł i części odsetek, tj. w wysokości 187.420 zł.

Bezsprzecznie, zdaniem powodów, mogli oni również dokonać kompensacji z wierzytelnością w kwocie 146.580 zł wynikającą z umowy pożyczki z dnia 29.12.2009 r. a stanowiącą część skapitalizowanych odsetek, które w dniu 29.12.2010 r. zostały włączone do kapitału i od tego dnia zostały zasądzone tytułem wykonawczym wydanym w sprawie o sygn. akt I Co 467/11.

Mając na względzie powyższe powodowie stwierdzili, że przekazali pozwanym całą kwotę pożyczki z umowy pożyczki z dnia 21.12.2012 r., w tym kwotę 155.000 zł przy zawarciu umowy, zaś kwotę 615.000 zł w wyniku dokonanego potrącenia wzajemnych wierzytelności. Dodatkowo powodowie przekazali pozwanym kwotę 68.401 zł ponad kwotę 770.000 zł określoną w umowie, lecz na skutek braku możliwości ustanowienia hipoteki na nieruchomości w miejscowości K. do kwoty 1.600.000 zł, pozwany zwrócił powodowi kwotę 68.000 zł, którą powodowie zwrótnie przekazali pozwanemu w wykonaniu umowy pożyczki z dnia 4.04.2014 r.

Reasumując więc, zdaniem powodów pozwani nie wykazali, jakoby dokonali spłaty pożyczki z dnia 21.12.2012 r., a to przecież na nich spoczywa ciężar dowodu w tym zakresie.

Odnosnie zarzutu podniesionego przez pozwanego z ostrożności procesowej, powodowie uznali, że co do weksła złożonego do sprawy, istotnym pozostaje czy weksel ten został podpisany przez pozwanych i zawiera wszystkie elementy pozwalające na uznanie go za ważny. Ważności tego weksła nie kwestionują zresztą pozwani. W konsekwencji weksel wraz z deklaracją może stanowić skuteczną podstawę dochodzenia roszczeń przez powodów w niniejszym postępowaniu.

W piśmie procesowym datowanym na 5.11.2015 r. pozwany ad 2 odnosząc się do faktów i twierdzeń powoda podniesionych w piśmie z dnia 16.09.2015 r. zwrócił uwagę na chronologię wydarzeń w przedmiotowej sprawie (w tym datę wypełnienia weksła) mającą zasadnicze znaczenie dla oceny analizowanego zobowiązania wekslowego. Pozwem z dnia 11.03.2014 r. powód wystąpił z żądaniem opartym wyłącznie na wekslu in blanco wypełnionym przez niego na podstawie porozumienia z dnia 21.12.2012 r. i wyłącznie, zdaniem pozwanego, zobowiązanie wekslowe z tego weksła wynikające może być przedmiotem rozstrzygnięcia w omawianej sprawie.

W tym kontekście pozwany zwrócił uwagę na następujące fakty.

1. Jak to przyznają sami powodowie, kwota wynikająca z umowy pożyczki z dnia 21.12.2012 r. nigdy nie została pozwanym wypłacona w całości. Jak twierdzą powodowie w gotówce wypłacona została w dacie zawarcia umowy jedynie kwota 155.000 zł (czemu pozwani nie przeczą). Ponadto wypłacona została i spłacona przez pozwanych kwota 68.000 zł (bezsporne). W pozostałym zakresie pożyczka nigdy nie została wypłacona, a zatem nie powstało zobowiązanie do jej zwrotu.

2. Nie polega na prawdzie, nie znajdując zresztą żadnego potwierdzenia w zgromadzonym materiale dowodowym, twierdzenie powodów, jakoby strony uzgodniły, iż wypłata pozostałej kwoty pożyczki, tj. 615.000 zł zostanie zrealizowana w drodze potrącenia z wzajemną wierzytelnością powodów wobec T. M. (1). Takie ustalenia pomiędzy stronami nigdy nie miały miejsca, co znajduje potwierdzenie w zeznaniach pozwanego T. M. (1).

3. Oświadczenie o potrąceniu pozostałej do wypłaty kwoty pożyczki złożone zostało jednostronnie przez powodów dopiero w dniu 10.10.2014 r. Powodowie pomijają przy tym fakt, że wcześniej, bo w dniu 4.06.2014 r., to pozwany T. M. (1) złożył oświadczenie o potrąceniu kwoty wynikającej z przedmiotowej umowy pożyczki z dnia 21.12.2012 r. z wierzytelnością przysługującą powodom tytułem umowy pożyczki z dnia 29.12.2009 r. , objętą w chwili obecnej postępowaniem w sprawie z powództwa Państwa S. przeciwko dłużnikowi rzeczowemu A. C., toczącym się przed Sądem Okręgowym we Wrocławiu (sygn. akt I C 1675/14). Do powstania zobowiązania do spłaty pożyczki doszło zatem ewentualnie bądź dnia 10.10.2014 r. (zgodnie z twierdzeniem powodów) bądź 4.06.2014 r. (zgodnie z twierdzeniem pozwanych).

4. Zgodnie z załączonym do pozwu porozumieniem wekslowym z 21.12.2012 r. posiadacz weksla in blanco miał go prawo wypełnić w każdym czasie na sumę odpowiadającą wielkości zadłużenia wystawcy weksla wobec posiadacza weksla.

5. Weksel in blanco wypełniony został w dniu 22.11.2013 r. Weksel mógł być zatem wówczas wypełniony jedynie na kwotę odpowiadającą ówczesnej wielkości zadłużenia pozwanych wobec powodów. Tymczasem w dacie tej nie doszło jeszcze do wypłaty pożyczki na rzecz pozwanych (do tego doszło co najwyżej w datach i kwotach wskazanych w pkt 1 i 3 powyżej). W dniu 22.11.2013 r. niewątpliwie nie istniało zatem zobowiązanie wystawcy weksla wobec jego posiadacza do spłaty pożyczki, w szczególności zaś nie istniało ono w kwocie na jaką weksel został wypełniony. Nie ulega zatem wątpliwości, że weksel będący przedmiotem niniejszego postępowania uzupełniony został niezgodnie z zawartym przez strony porozumieniem wekslowym. Przyjmuje się zaś powszechnie, że w takim wypadku, tj. w razie wypełnienia weksla niezgodnie z zawartym porozumieniem osoba, która wręczyła weksel in blanco odpowiada wekslowo w takich granicach, w jakich odpowiadałaby w razie prawidłowego wypełnienia weksla, a w wyniku wypełnienia weksla in blanco częściowo niezgodnie z porozumieniem na niekorzyść osoby na nim podpisanej, osoba ta może stać się zobowiązana wekslowo w granicach, w których tekst weksla odpowiada porozumieniu. W konsekwencji nakaz zapłaty może zostać utrzymany w mocy jedynie w takim zakresie w jakim pozwani odpowiedzialiby w razie prawidłowego wypełnienia weksla w dniu 22.11.2013 r., tj. do wysokości istniejącego w tej dacie zobowiązania do zwrotu pożyczki. W pozostałym zakresie powództwo winno zostać oddalone.

6. Jednocześnie podkreślić należało, zdaniem pozwanego, że zgodnie z przepisem art. 495 par. 2 kpc w toku postępowania nie można występować z nowymi roszczeniami zamiast lub obok dotychczasowych. W sytuacji zatem kiedy przedmiotem niniejszego postępowania jest zobowiązanie wekslowe wynikające z weksla z dnia 22.11.2013 r. powód nie może domagać się zasądzenia kwot wynikających –jego zdaniem –li tylko ze stosunku podstawowego. Pogląd ten znajduje potwierdzenie w orzecznictwie. Sąd Najwyższy w wyroku z dnia 6.04.2011 r. (I CSK 386/10) stwierdził, że powód na rzecz którego wydano nakaz zapłaty na podstawie weksla, w postępowaniu po wniesieniu zarzutów podważających jedynie ważność zobowiązania wekslowego, nie może wystąpić z roszczeniem wynikającym ze stosunku podstawowego (art. 495 par. 2 zd. 1 kpc). W ocenie pozwanego teza ta znajduje analogiczne zastosowanie w sytuacji, gdy podważona została wysokość zobowiązania wekslowego, z którego powód wywodził swoje roszczenie.

7. Z daleko idącej ostrożności pozwany wskazał, że odsetki od żądanej przez powodów kwoty mogą być liczone dopiero od daty, w której zobowiązanie do zwrotu pożyczki stało się wymagalne, a więc nie wcześniej niż od dnia kiedy pożyczka została wypłacona.

Sąd ustalił następujący stan faktyczny:

Dnia 21.12.2012 r. E. S. działający w imieniu własnym oraz w imieniu żony J. S. jako pożyczkodawca oraz T. M. (1) działający w imieniu własnym jako pożyczkobiorca oraz jako reprezentant (...)sp. z o.o. w B. jako pożyczkobiorca, zawarli umowę pożyczki na kwotę 770.000 zł.

W umowie strony oświadczyły, że wraz z podpisaniem umowy pożyczkodawca E. S. przekazuje pożyczkobiorcy T. M. (1) sumę pieniężną w wysokości 155.000 zł, którą pożyczkobiorca kwituje przez podpisanie umowy.

Pozostała kwota pożyczki miała być wypłacona w terminie 7 dniu po dokonaniu wpisu hipoteki do księgi wieczystej prowadzonej dla nieruchomości oznaczonej w księdze wieczystej pod numerem (...).

Pożyczka miała zostać spłacona w sposób następujący- (§ 4 umowy):

- 10 rat miesięcznych po 15.000 zł, do 21 dnia każdego kolejnego miesiąca, począwszy od stycznia 2013r. ;

- jedenasta rata w wysokości 650.000 zł do dnia 21.11.2013 r.

Strony ustaliły odsetki od kwoty pożyczki w kwocie skapitalizowanej 30.000 zł, która miała zostać zapłacona do dnia 21.11.2013 r., a w przypadku opóźnienia w terminie spłaty kwoty pożyczki, skapitalizowane odsetki wynosić miały 113.000 zł; w przypadku powstania zaległości w spłacie odsetek miały one zostać wliczone do sumy głównej – (§ 5 umowy).

Strony ustaliły także, że w przypadku przekroczenia terminu płatności którejkolwiek z rat, bez wyznaczenia dodatkowego terminu, cała niespłacona kwota składająca się z niespłaconej kwoty pożyczki oraz odsetek staje się natychmiast wymagalna; odsetki karne za opóźnienie w terminie płatności stanowiące odszkodowanie wynosić miały 0,0438 % za każdy dzień opóźnienia – (§ 4 umowy).

Zabezpieczeniem pożyczki (§ 6 umowy) miała być hipoteka w księdze wieczystej KW nr (...) prowadzonej przez Sąd Rejonowy w Świdnicy oraz weksel in blanco, wystawiony przez T. M. (1), który miał zostać wypełniony zgodnie z porozumieniem wekslowym, ujmującym terminy spłaty pożyczki.

(dowód: umowa pożyczki z 21.12.2012 r. – k. 266)

Tego samego dnia, tj. 21.12.2012r., strony popisały porozumienie wekslowe, w którym wystawca weksla T. M. (1)działając osobiście i jako przedstawiciel spółki zobowiązał się zwrócić kwotę 800.000 zł w ratach, zgodnie z harmonogramem wskazanym w umowie pożyczki .

Strony uzgodniły, że jeśli w tym terminie którejkolwiek z rat nie zostanie spłacona, to cała niespłacona należność stanie się wymagalna, płatna gotówką wraz z odsetkami. W przypadku niezapłacenia należności posiadacz weksla in blanco ma prawo go wypełnić w każdym czasie na sumę odpowiadającą wielkości zadłużenia wystawcy weksla wobec posiadacza weksla, łącznie z odsetkami za zwłokę. W przypadku niezapłacenia sumy wekslowej w terminie 14 dni od wezwania – okazania weksla, posiadacz weksla jest uprawniony do wystąpienia o wydanie nakazu zapłaty bez protestu

(dowód: deklaracja wekslowa – k. 267)

Pozostała kwota z pożyczki z dnia 21.12.2012 r. ponad kwotę 155.000 zł, która została przekazana T. M. (1) w dniu sporządzenia pożyczki, a mianowicie suma 615 000 zł nie została wypłacona pożyczkobiorcy.

(dowód: przesłuchanie powoda E. S., e-protokół z 20.08.2015 r. 08:15- 26:44, przesłuchanie pozwanego T. M. (1), e-protokół z 20.08.2015 r. -26:44- 01:02:39)

Nie została wpisana również hipoteka umowna na kwotę 1.600.000 zł na zabezpieczenie roszczeń z tej pożyczki w księdze wieczystej pod numerem (...).

(dowód: odpis z księgi wieczystej- (...) - k. 291-317 , przesłuchanie powoda E. S., e-protokół z 20.08.2015 r. 08:15-26:44, przesłuchanie pozwanego T. M. (1), e-protokół z 20.08.2015 r. -26:44- 01:02:39)

Powód dnia 22.11.2013r. wypełnił weksel in blanco na sumę 800.000 zł. Dnia 16.12.2013r. powód wezwał pozwanych do zapłaty sumy z weksla w ciągu 14 dni. Pozwani otrzymali wezwanie wraz z wekslem w dniu 16.12.2013r.

(dowód: wezwanie do wykupu weksla wraz z dowodem doręczenia – k. 6-7, kserokopia weksla in blanco k.28)

Na podstawie weksla powód uzyskał w dniu 24.03.2014 r. nakaz zapłaty, który był z kolei podstawą wpisania hipoteki przymusowej na nieruchomości oznaczonej księdze wieczystej pod numerem (...) - na kwotę 852.548,51 zł

(dowód: odpis z KW – k. 311, przesłuchanie powoda E. S., e-protokół z 20.08.2015 r. 08:15- 26:44, przesłuchanie pozwanego T. M. (1), e-protokół z 20.08.2015 r. -26:44- 01:02:39).

E. S. oraz T. M. (1) związani byli już wcześniej kilkoma umowami pożyczki. T. M. (1) zalegał ze spłatami, dokonywał płatności nieregularnie. I tak, dnia 8.02.2010r. zawarta została między stronami umowa pożyczki na kwotę 221.000

zł. Pożyczka ta nie została zabezpieczona. Pożyczkę tę T. M. (1) w części spłacił poprzez zaspokojenie się powoda ze sprzedaży nieruchomości przewłaszczonej na zabezpieczenie w kwocie 93.800 zł.

(dowód: umowa pożyczki z 08.02.2010 r. k. 340, potwierdzenie przelewu no z rachunku powoda na kwotę 115.000zł –k. 342, pokwitowanie odbioru z 14.05.2013r. o k. 343)

Koleją umową obyla pożyczka z dnia 29.12.2009 r., zawarta przed notariuszem na kwotę 882.000 zł. Rozliczenie tej pożyczki było przedmiotem postępowania przed Sądem Okręgowym we Wrocławiu pod sygnaturą I C 1675/14. Roszczenie powoda E. S. uwzględnione zostało w części, a mianowicie do kwoty 224.351,12 zł

(dowód: umowa z 29.12.2009r. (rep. A nr (...)) – k. 322-328, dokumenty w aktach sprawy IC 1675/14)

Od początku 2014r. powodowie przekazywali na rzecz T. M. (1) dodatkowe kwoty:

17.01.2014 r.- 6.000 zł,

22.01.2014 r.- 4.000 zł,

28.01.2014 r. – 2.000 zł,

11.03.2014r.- 1.000 zł,

13.03.2014r. – 1.001 zł,

26.03.2014r. -5.000zł.

W dniu 6.03.2014 r. T. M. (1) otrzymał w gotówce kwotę 10 000 zł.

(dowód: polecenia przelewów oraz pokwitowanie odbioru z 6.03.2014r. – k. 329-336)

Dnia 6.03.2014 r. T. M. (1) otrzymał również kwotę 37.900 zł tytułem pożyczki z dnia 21.12.2012 r., której odbiór pokwitował.

(dowód: pokwitowanie z 06.03.2014r. – k. 268, przesłuchanie powoda E. S., e-protokół z 20.08.2015 r. 08:15- 26:44, przesłuchanie pozwanego T. M. (1), e-protokół z 20.08.2015 r. -26:44- 01:02:39)

Dnia 4.04.2014 r. T. M. (1) udał się do E. S. w celu zawarcia umowy zwrotnego przeniesienia własności nieruchomości położonej przy ul. (...) w K., objętej zabezpieczeniem w innej pożyczce. Strony zawarły wówczas nową umowę pożyczki w formie aktu notarialnego oraz umowę powrotnego przeniesienia własności nieruchomości i ustanowienia hipoteki umownej do kwoty maksymalnej 610 000 zł na rzecz E. S. i J. S..

Tego samego dnia, tj. 4.04.2014r. powód otrzymał od T. M. (1) kwotę 68.000 zł tytułem częściowej spłaty pożyczki z 21.12.2012 r., której odbiór pokwitował.

(dowód: pokwitowanie odbioru z 04.04.2012 r. – k. 268, przesłuchanie powoda E. S., e-protokół z 20.08.2015 r. 08:15- 26:44, przesłuchanie pozwanego T. M. (1), e-protokół z 20.08.2015 r. -26:44- 01:02:39)

Pismem z dnia 4.06.2014 r. T. M. (1) skierował do powodów oświadczenie o potrąceniu wierzytelności przysługującej mu wobec powodów z tytułu umowy pożyczki z dnia 21.12.2012 r. w kwocie 683.000 zł z wierzytelnością przysługującą powodom wynikającą z umowy pożyczki z dnia 29.12.2009 r. w kwocie 106 000 zł, w wyniku czego wskazał, że do zapłaty przez powodów pozostaje 577 000 zł.

(dowód: oświadczenie o potrąceniu z dnia 4.06.2014 r. – k. 355; przesłuchanie powoda E. S., e-protokół z 20.08.2015 r. 08:15- 26:44, przesłuchanie pozwanego T. M. (1), e-protokół z 20.08.2015 r. -26:44- 01:02:39)

Pismem z dnia 16.06.2014 r., powodowie oświadczyli T. M. (1), iż nie uznają oświadczenia o potrąceniu wierzytelności w kwocie 683.000 zł z wierzytelnością w kwocie 106.000 zł. Podnieśli, że nie przysługuje pozwanemu wierzytelność w kwocie 683.000 zł. Podali, że dnia 21.12.2012 r. spisali z firmą (...) sp. z o.o. i T. M. (1) umowę pożyczki na kwotę 770.000 zł. Przy umowie zostało wypłacone 155.000 zł, a pozostała kwota 615.000 zł stanowi refinansowanie niespłaconych kwot z pożyczki z dnia 22.10.2009 r. oraz z dnia 8.02.2010 r. Refinansowania pożyczek z dnia 29.12.2009 r. ta umowa nie uwzględnia.

(dowód: pismo z dnia 16.06.2014 r. – k.358)

Powód E. S., działając także w imieniu swojej żony, złożył w dniu 10.10.2014r. jednostronne oświadczenie o potrąceniu z wierzytelności przysługującej mu na kwotę 615.000 zł następujących należności: 468.420 zł z tytułu umowy pożyczki z 8.02.2010 r. składającej się kapitału 281.000 zł i odsetek od dnia 9.02.2011 r. do 21.11.2013r. w wysokości 187.420 zł i kwoty 146.580 zł z umowy z 29.12.2009 r. stanowiącej część skapitalizowanych odsetek, które z dniem 29.12.2010 r. zostały włączone do kapitału, łącznie na kwotę 615.000 zł. Powód oświadczył, że w wyniku tego potrącenia obie wierzytelności umarzają się nawzajem .

(dowód: oświadczenie o potrąceniu wraz z dowodem nadania - k. 318- 319)

Sąd zważył, co następuje:

Powodowie w postępowaniu nakazowym z weksla dochodzili zapłaty kwoty 800.000 zł, wskazując, że są w posiadaniu weksla in blanco gwarancyjnego wystawionego przez pozwanych T. M. (1) i spółkę reprezentowaną przez T. M. (1) - (...) sp. z o.o. z siedzibą w B., wypełnionego w granicach upoważnienia zawartego w deklaracji wekslowej, z terminem płatności określonym na dzień 22.11.2013 r.

W oparciu o przedstawione dokumenty Sąd wydał nakaz zapłaty w postępowaniu nakazowym uwzględniając żądanie zawarte w pozwie (art. 485 § 2 k.p.c.).

W zarzutach pozwani zakwestionowali zasadność roszczeń powodów, zarówno co do samej ich treści, jak i co do wysokości. Wskazywali, że powodowie nie zgłosili żadnego dowodu na okoliczność przedstawienia pozwanemu weksla do wykupu. Podali również, że brak było także dowodu, iż kwota na którą opiewał weksel ma jakikolwiek związek z charakterem zobowiązania oraz porozumieniem wekslowym, a co za tym idzie nie ma żadnej podstawy faktycznej oraz prawnej do dochodzenia przedmiotowego roszczenia.

Na wstępie wskazać trzeba, że w niniejszej sprawie mamy do czynienia z wekslem in blanco. Wystawienie weksla in blanco stwarza specjalny rodzaj zobowiązania wekslowego, który różni się od abstrakcyjnego zobowiązania wynikłego z wydania weksla całkowicie wypełnionego. Zgodnie z utrwalonym orzecznictwem sądowym i literaturą przedmiotu, przyjmuje się, że abstrakcyjny charakter zobowiązania dłużnika wekslowego ulega daleko idącemu ograniczeniu i dłużnik ten może podnieść w stosunku do wierzyciela wekslowego zarzuty nie tylko formalne, wynikające z prawa wekslowego, ale również z treści zawartego porozumienia (a w szczególności zarzut wypełnienia weksla niezgodnie z porozumieniem i z łączącym strony stosunkiem podstawowym - art. 10 i art. 17 prawa wekslowego).

Takie też zarzuty podniósł pozwany ad 1 i 2 w swoich zarzutach.

Zarzut formalny dotyczył braku prawidłowego przedstawienia pozwanym weksla do wykupu i określenie terminu zapłaty. Jak podnosił bowiem pozwany, wezwanie do zapłaty sumy wekslowej, co wynika z deklaracji wekslowej, miało zawierać termin 14 dni na spełnienie świadczenia. Tymczasem powodowie skierowali do pozwanego wezwanie z 3-dniowym terminem płatności.

Zarzut ten nie wydaje się być uzasadniony. Z dołączonego do pozwu wezwania do wykupu weksla wraz z dowodem doręczenia pisma pozwanemu, wynika, że termin zapłaty został określony na 14 dni od daty otrzymania wezwania,

co nastąpiło w dniu 12.02.2014 r. (k. 10). Zatem wymogi formalne związane z przedstawieniem weksla do wykupu, w sposób określony w deklaracji wekslowej, zostały zachowane.

W dalszych zarzutach, wyartykułowanych już w zarzutach od nakazu zapłaty, pozwani z kolei zakwestionowali zasadność wpisania na wekslu sumy wekslowej, która ich zdaniem „nie ma jakiegokolwiek związku z charakterem zobowiązania oraz porozumieniem wekslowym, a co za tym idzie nie ma żadnej podstawy faktycznej oraz prawnej.”

W świetle treści zarzutów pozwanego uznać trzeba, że dotyczyły one już nie kwestii formalnych, lecz odnosiły się do treści łączącego strony stosunku podstawowego. (art. 10 prawa wekslowego), tym samym przenosiły spór na grunt stosunku zobowiązaniowego, jaki istniał pomiędzy stronami.

W tym miejscu wypada wyjaśnić, że wbrew twierdzeniom powodów, przedstawione przez pozwanych zarzuty nie można uznać za spóźnione. Zgłoszone bowiem zostały już w pierwszym piśmie procesowym po otrzymaniu nakazu zapłaty tj. w zarzutach od tego nakazu Natomiast, w kolejnym piśmie procesowym, dopuszczonym przez Sąd w granicach art. 207 kpc, (gdy stroną pozwaną reprezentował już pełnomocnik fachowy), przedstawione zarzuty zostały rozwinięte z podaniem dalszych okoliczności faktycznych. Podkreślić przy tym należy, że w wyniku nowelizacji art. 493 § 1 kpc i art. 495 § 3 kpc, dokonanej ustawą dnia 16.09.2011 r. zrezygnowano z regulacji przewidującej prekluzję w odniesieniu do powoływania nowych zarzutów, okoliczności faktycznych i dowodów na ich poparcie. Zarzuty przeciwko żądaniu pozwu mogą być powoływane w toku postępowania po wniesieniu zarzutów od nakazu zapłaty na takich samych zasadach jak w postępowaniu zwykłym. W postępowaniu nakazowym, w którym stosuje się art. 6 § 2 kpc, ograniczenie w powoływaniu nowych twierdzeń i dowodów odnosi się do obu stron i podlega podobnym zasadom jak w postępowaniu rozpoznawczym (por. art. 217 § 2 kpc). Artykuł 493 § 1 kpc stanowi w tym zakresie regulację szczególną o tyle, że przewiduje pominięcie przez sąd twierdzeń i dowodów, których pozwany nie zgłosił w zarzutach od nakazu zapłaty. Natomiast art. 495 kpc określa granice żądań w postępowaniu toczącym się na skutek prawidłowo wniesionych zarzutów. Obowiązek zgłoszenia przez pozwanego twierdzeń i zarzutów w chwili wniesienia zarzutów został ukształtowany podobnie jak obowiązek pozwanego przy złożeniu odpowiedzi na pozew (por. art. 207 § 6 kpc). Specyfika postępowania nakazowego przemawia za oceną, że po wniesieniu przez pozwanego zarzutów od nakazu zapłaty powód powinien mieć dodatkowo możliwość powołania nowych twierdzeń i dowodów, bez ograniczeń przewidzianych przez przepisy regulujące postępowanie zwykłe.

Podniesienie przez dłużnika zarzutów wynikających ze stosunku cywilnego łączącego strony zmusza wierzyciela - w celu ich zwalczenia - do powoływania się na okoliczności faktyczne dotyczące tego stosunku oraz na przepisy prawne ten stosunek normujące. W ten sposób spór z płaszczyzny stosunku prawa wekslowego, na którym oparty był pozew wniesiony w postępowaniu nakazowym, przenosi się na płaszczyznę stosunku podstawowego. Ten ostatni bowiem stosunek rozstrzyga o tym, czy i w jakim zakresie istnieje po stronie dłużnika zobowiązanie wekslowe zaciągnięte wobec wierzyciela w celu zabezpieczenia wierzytelności cywilnej. Omawianą łączność wyjaśnił Sąd Najwyższy w uchwale składu siedmiu sędziów z dnia 7.01.1967 r. III CZP 19/66 (OSNCP 1968/5 poz. 79). Wynika z niej swoisty priorytet stosunku „podstawowego” wobec stosunku wynikającego z weksla gwarancyjnego. Właśnie ta możliwość obrony pozwanego w postępowaniu nakazowym jest przejawem tego priorytetu. Dłużnik może bez ograniczeń powoływać się na zarzuty pozawekslowe, wynikające ze stosunku podstawowego. Stosunek cywilnoprawny rozstrzyga o tym, czy i w jakim zakresie istnieje po stronie dłużnika zobowiązanie wekslowe zaciągnięte wobec wierzyciela w celu zabezpieczenia wierzytelności cywilnoprawnej, może więc stanowić podstawę obrony dłużnika wekslowego przed powództwem, którego podstawę stanowi sam weksel (M. Czarnecki, L. Bagińska: Prawo wekslowe i czekowe. Komentarz, C.H. Beck, 2 wydanie, str. 44-45; A. Szpunar: Komentarz do prawa wekslowego i czekowego, Wyd. Prawnicze, 3 wydanie, str. 103). Weksel własny in blanco o charakterze gwarancyjnym nie może bowiem być uzupełniony, gdy nie zajdą określone w deklaracji okoliczności, uzasadniające jego wypełnienie. Powołanie się na stosunek podstawowy jest możliwe tak jak w stanie faktycznym orzeczenia w relacji pomiędzy wystawcą weksla – dłużnikiem ze stosunku podstawowego a remitentem – wierzycielem z tego stosunku.

Podniesienie tego rodzaju zarzutów ze stosunku podstawowego łączącego strony nie powoduje, iż proces o zapłatę wynikającą z weksla traci charakter procesu wekslowego, nie powoduje również utraty przez posiadacza formalnej i

materialnej legitymacji wekslowej; ma jednak znaczenie dla rozkładu ciężaru dowodu. To na dłużniku wekslowym, a nie na posiadaczu weksła spoczywa ciężar dowodu, iż suma wekslowa została wpisana w niewłaściwej wysokości. Zgodnie bowiem z art. 10 ustawy prawo wekslowe dłużnik wekslowy może powoływać się na fakt wypełniania weksła niezgodnie z zawartym porozumieniem wekslowym, musi jednak tę okoliczność udowodnić. To dłużnik wekslowy ponosi ciężar dowodu w kwestii wykazania, że weksel jest wypełniony niezgodnie z porozumieniem i umową stron; może go przeprowadzić za pomocą wszelkich środków dowodowych, (orz. SN z 24.02.1928r. IC2161/27). Zgodnie natomiast z art. 10 ustawy prawo wekslowe podniesienie przez pozwanych zarzutów ze stosunku „podstawowego” zobowiązuje powoda do złożenia oświadczenia co do nich (art. 210 § 2 kpc). Oświadczenie to - siłą rzeczy - polega na przytoczeniu dalszych faktów dotyczących stosunku „podstawowego” uzasadniających, w związku z odpowiednimi przepisami prawa cywilnego, roszczenie cywilnoprawne z tego stosunku.

Towarzysząc najczęściej weksłowi in blanco deklaracja wekslowa powinna określać stosunek prawny, na zabezpieczenie którego został wręczony weksel. Powinna też zawierać określenie, do jakiej kwoty odbiorca może uzupełnić weksel. Zatem w przypadku weksli gwarancyjnych uznać zwykle należy, że wystawca upoważnił posiadacza weksła do takiego wypełnienia weksła, które wynika z wiążącego strony stosunku podstawowego, a w szczególności, że upoważnił go do wypełnienia weksła na sumę odpowiadającą zadłużeniu wystawcy z tego stosunku podstawowego. Taki jest bowiem zwykle cel wręczenia weksła in blanco. Natomiast wypełnienie weksła na wyższą kwotę byłoby zazwyczaj działaniem niezgodnym z porozumieniem stron. Podobnie wypowiedział się SN w wyroku z 15.09.1964 r. (I CR 103/64), wskazując, że w przypadku braku porozumienia co do warunków wypełnienia weksła in blanco posiadacz może go wypełnić na każdą kwotę odpowiadającą jego należności, na zabezpieczenie której weksel został wystawiony. Zbliżony pogląd wyraził SN w wyroku z 24.11.2010 r. (II CSK 296/10), stwierdzając, że o wysokości sumy wekslowej decyduje zwykle wysokość roszczenia wierzyciela ze stosunku podstawowego. Istnienie stosunku podstawowego i jego treść jest więc kontekstem, do którego trzeba sięgać, rekonstruując wolę stron. Treść stosunku podstawowego staje się więc punktem odniesienia, gdy do ustalania treści porozumienia dochodzi w drodze wykładni oświadczeń woli.

Sąd ustalając stan faktyczny w niniejszej sprawie oparł się na dowodach z przedłożonych dokumentów, w tym zwłaszcza na treści umowy pożyczki łącznie z deklaracją wekslową, pokwitowaniami przelewów i odbioru kwot pieniężnych oraz odpisach z księgi wieczystej nieruchomości, uzupełnionych dowodem z przesłuchania stron.

Z przedstawionej w niniejszej sprawie deklaracji wekslowej sporządzonej przez strony (k. 267) wynika, że wystawca weksła T. M. (1) działając osobiście i jako przedstawiciel spółki upoważnił posiadacza weksła (powoda) do wypełnienia weksła w każdym czasie w wypadku niedotrzymania terminów płatności na sumę odpowiadającą zadłużeniu w związku z umową pożyczki z dnia 21.12.2012 r. Strony uzgodniły, że jeśli w tym terminie którakolwiek z rat nie zostanie spłacona, to cała niespłacona należność stanie się wymagalna, płatna gotówką wraz z odsetkami. T. M. (1) działający za obu pozwanych zobowiązał się zwrócić kwotę 800.000 zł odpowiadającą sumie pożyczki.

Treści deklaracji nie sposób odczytywać w oderwaniu od treści umowy samej pożyczki z 21.12.2012 r. (k. 266). W umowie tej bowiem powodowie oraz T. M. (1) wskazali, że łączna suma pożyczki wynosi 770.000 zł, przy czym przy podpisaniu umowy T. M. (1) otrzymał wypłatę 155.000 zł. Pozostała zaś kwota, czyli 615.000 zł, miała zostać wypłacona po wpisie hipoteki do księgi wieczystej (...). **Wpis hipoteki był warunkiem powstania po stronie powodów wymagalnego zobowiązania do wypłaty dalszej części sumy pożyczki.** Kolejne 30.000 zł to suma skapitalizowanych odsetek doliczonych do kwoty pożyczki.

Wprost zatem z treści zawartej umowy z dnia 21.12.2012 r. wynika, że pozwany w chwili podpisania umowy otrzymał sumę 155.000zł Takie też stanowisko prezentował powód (występujący również w imieniu swoje żony). Pozwany natomiast, co prawda podniósł, że kwota w tej wysokości nigdy nie została mu przekazana (twierdził, że jest ona wynikiem naliczania skapitalizowanych odsetek), niemniej jednak nie powołał żadnych dowodów na tę okoliczność. Co więcej, pozwany T. M. (1), podczas przesłuchania, ani też w swoich pismach procesowych, nie potrafił wskazać, jaką w istocie kwotę otrzymał tytułem tej pożyczki. Odwoływał się wprawdzie do jakichś „drobnych kwot” i przelewów bankowych wykonanych na jego rzecz przez powoda, niemniej jednak z materiału dowodowego wynika, że te przelewy dokonane zostały w okresie od stycznia do marca 2014r., a więc już po podpisaniu umowy,

a nawet po wypełnieniu weksla. Dlatego Sąd uznał, że pozwany nie podważył skutecznie dowodu z postaci umowy pożyczki, z której wynika, że otrzymał w chwili podpisania umowy pożyczki sumę 155.000 zł. Natomiast okoliczność czy kwota ta została przekazana w gotówce w chwili podpisania umowy, czy też wynikała z innych wcześniejszych rozliczeń stron, czy wreszcie stanowiła sumę skapitalizowanych odsetek doliczonych do sumy pożyczki, w kontekście niezakwestionowania skutecznie przez pozwanego faktu przyjęcia takiego świadczenia, nie miała znaczenia dla ostatecznego rozstrzygnięcia.

Wspomniana dodatkowa należność przekazana pozwanemu w formie przelewów nie mogła więc zmienić tych ustaleń. Jak już wspomniano powyżej, przelewy te dokonane zostały już po tym jak weksel in blanco został wypełniony, a mianowicie miały miejsce w okresie od stycznia 2014 do marca 2014r. (weksel natomiast wypełniony został w dniu 23.11.2013r.) Po drugie, łączna suma jaka miała zostać przekazana w ten sposób pozwanemu T. M. (1), stanowi sumę 68 000 zł, i ta należność w całości została powodowi zwrócona, co potwierdził w piśmie z 4.04.2014 r.(k. 268).

Największe wątpliwości budziła pozostała kwota wynikająca z umowy pożyczki, a mianowicie suma 615.000 zł. Jak przyznał sam powód, będąc słuchany na rozprawie - i to jest okolicznością bezsporną - wypłata pozostałej kwoty wynikającej z umowy pożyczki z dnia 21.12.2012 r., nigdy nie nastąpiła. Zobowiązanie miało powstać – wedle twierdzeń powoda - w następstwie złożenia oświadczenia o potrąceniu z dnia 10.10.2014 r. E. S. wraz z małżonką nie wypłacił tej kwoty, bo jak twierdzi nie uzyskał wpisu hipoteki w księdze wieczystej, warunkującego taką wypłatę. W oświadczeniu o potrąceniu (k. 318) powód E. S. wskazał, że wierzytelność przysługującą mu na kwotę 615.000 zł (wynikającą z pożyczki z 21.12.2012 r.) potrąca z kwotami należnymi mu od pozwanego, na które składają się następujące sumy: 468.420 zł z tytułu umowy pożyczki z 8.02.2010 r. i 146.580 zł z umowy z 29.12.2009 r. – obie umowy zawarte były z T. M. (1).

Zarzut potrącenia przedstawiony przez powoda w tym piśmie nie może być uznany za skuteczny. Należy zwrócić uwagę na kilka istotnych kwestii, które słusznie także podniósł pozwany w swoich pismach. Po pierwsze, zobowiązanie powodów do wypłaty pozostałej części pożyczki nie stało się wymagalne, albowiem nie doszło do wpisania w księdze wieczystej hipoteki na uzgodnioną sumę 1.600.000 zł, co było warunkiem wypłaty sumy 615.000 zł. Do księgi wieczystej wpisana została jedynie hipoteka przymusowa na kwotę 852.548,51zł, co nie może być utożsamiane ze spełnieniem warunku z par. 2 w zw. z par. 6 umowy pożyczki. Należy też zaznaczyć, że hipoteka przymusowa wpisana została na podstawie nakazu zapłaty z 24.03.2014 r. uzyskanego w przedmiotowej sprawie na podstawie weksla uzupełnionego już w dniu 22.11.2013 r. na kwotę właśnie 800.000 zł. Tym samym nie sposób uznać by roszczenie powodów, uwarunkowane wpisaniem hipoteki, stało się w ogóle wymagalne. To z kolei uniemożliwia dokonanie potrącenia wzajemnych należności.

Zgodnie z art. 498 § 1 kc, gdy dwie osoby są jednocześnie względem siebie dłużnikami i wierzycielami, każda z nich może potrącić swoją wierzytelność z wierzytelności drugiej strony, jeżeli przedmiotem obu wierzytelności są pieniądze lub rzeczy tej samej jakości oznaczone tylko co do gatunku, a obie wierzytelności są wymagalne i mogą być dochodzone przez sąd lub przed innym organem państwowym.

Przepis art. 498 § 1 kc dla skutecznego dokonania potrącenia wymaga zatem istnienia po stronie potrącającego wierzytelności wzajemnej, która jest wymagalna. Powód nie udowodnił, aby ten warunek wypłaty został wypełniony. W związku z tym trudno uznać, że przedstawiony przez powoda w piśmie z 10.10.2014r. zarzut potrącenia był skuteczny. Z tych samych powodów także zarzut pozwanego T. M. (1) potrącenia wierzytelności wzajemnej z dnia 4.06.2014 r. nie może być uznany za prawnie skuteczny (T. M. (1) skierował do powodów oświadczenie o potrąceniu wierzytelności przysługującej mu wobec powodów z tytułu umowy pożyczki z dnia 21.12.2012 r. w kwocie 683.000 zł z wierzytelnością przysługującą powodom wynikającą z umowy pożyczki z dnia 29.12.2009 r. w kwocie 106.000 zł, w wyniku czego do zapłaty przez powodów miało pozostać 577.000 zł).

Nie można więc przyjąć, aby w chwili złożenia oświadczenia o potrąceniu, czy to przez pozwanego dnia 10.10.2014r., czy nawet powoda w dniu 18.06.2014 r., istniała wierzytelność w kwocie 615.000

zł, która nadawałaby się do potrącenia (a tym bardziej kwota 683.000 zł wskazana w piśmie z dnia 04.06.2014 r.).

Po drugie, co również istotne, do wypełnienia i przedstawienia do zapłaty weksła in blanco, stanowiącego przedmiot niniejszego procesu, doszło zanim w ogóle takie oświadczenie o potrąceniu zostało złożone. Przypomnieć należy, że powód wypełnił weksel na całą sumę zobowiązania wynikającego z umowy pożyczki, w tym obejmującą kwotę 615.000 zł, w dniu 22.11.2013 r., zaś oświadczenie o potrąceniu sumy 615.000 zł, które miało stanowić o doliczeniu tej wierzytelności do sumy zadłużenia złożone przez powoda zostało dopiero dnia 10.10.2014 r.

Skoro więc sporna kwota nie tylko nie była wymagalna w chwili złożenia oświadczenia o potrąceniu, to tym bardziej nie była ona wymagalna jeszcze wcześniej – w chwili wypełnienia weksła. Weksel wypełniony został w chwili, gdy nie było wpisanej hipoteki warunkujące wypłatę kwoty pożyczki. Nawet więc żadne ustne uzgodnienia między stronami, na które powołuje się powód, nie mogłyby odnieść skutku w stosunku do wzajemnych potrąceń wierzytelności, pomijając już fakt, że ta okoliczność nie została w najmniejszym stopniu udowodniona przez powoda i wydaje się być mało prawdopodobna.

Dodatkowo jeszcze zwrócić należy uwagę, że również i kwoty, na jakie powołuje się powód w swoim oświadczeniu o potrąceniu, a które miałyby stanowić jego materialną podstawę, nie są w żaden sposób udowodnione. Powód do potrącenia kwoty 615.000 zł przedstawił wzajemne wierzytelności pozwanego, mające wynikać z umowy pożyczki z dnia 8.02.2010 r. i z dnia 29.12.2009 r. Z pożyczki z dnia 8.02.2010 r. powód potrącił kwotę 468.420 zł, na którą składa się kwota kapitału 281.000 zł i odsetek od dnia 9.02.2011 r. do 21.11.2013 r. w wysokości 187.420 zł oraz z pożyczki z dnia 29.12.2009 r. kwotę 146.580 zł stanowiącą część skapitalizowanych odsetek. Wyliczenia powoda w zakresie pożyczki z dnia 8.02.2010 r. nie znajdują potwierdzenia w materiale dowodowym. Z przedłożonej treści umowy pożyczki wynika, że opiewa ona na sumę 221.000 zł, przy czym istnieje także kopia rozliczenia tej pożyczki, z której odczytać można że należność w kwocie 93.000 zł została zwrócona. Pozwany przy tym stoi na stanowisku, że ta pożyczka została już w całości spłacona. Wielość wzajemnych zobowiązań, w tym przenoszenie zobowiązań z jednej pożyczki do drugiej (jak to określa powód „refinansowanie”) oraz jedynie wycinek potwierdzonych rozliczeń, nie pozwala w sposób pewny ustalić, jakie w chwili wypełnienia weksła mogłoby, (jeżeli w ogóle) istnieć zobowiązanie pozwanego wobec powoda E. S. i jego żony.

Pozostała zaś należność która z kolei wynika z pożyczki z dnia 29.12.2009 r. była przedmiotem odrębnego postępowania przed tut. Sądem prowadzonego pod sygn. akt I C 1675/14 (zakończona nieprawomocnym jeszcze wyrokiem) i została rozliczona poprzez zapłatę na rzecz powoda sumy 224.351,12 zł. Powoływanie się na tę samą wierzytelność w tym postępowaniu jest więc niedozwolone.

Reasumując stwierdzić należy, że zobowiązanie pozwanych z tytułu umowy pożyczki z 21.12.2012 r., zabezpieczonej wekslem in blanco, ograniczyło się do kwoty kapitału 155.000 zł. Kwota ta nie została powodowi zwrócona (okoliczność niekwestionowana), w związku z czym zaistniały podstawy do wypełnienia weksła w takim zakresie. Natomiast, w świetle poczynionych ustaleń, nieuzasadnione było wpisanie na weksłu kwoty zadłużenia w wysokości 800.000zł, albowiem kwota pożyczki w wysokości 615.000 zł nigdy nie została pozwanemu wypłacona oraz nie istniały podstawy prawne do dokonani potrącenia tej wierzytelności. Należy jednak mieć na uwadze, że w umowie pożyczki z 21.12.2012 r. strony ustaliły jednocześnie odsetki od sumy zadłużenia (całej sumy) w kwocie skapitalizowanej 30.000 zł, która miała zostać zapłacona do dnia 21.11.2013 r. Tę kwotę 30.000 zł odsetek kapitałowych powodowie doliczyli do sumy wekslowej jednakże, w ocenie Sądu kwota ta musi być uznana za niezasadnie dochodzoną w znacznej części. Kwota 30.000 zł odsetek kapitałowych miała być należnością za korzystanie z całej kwoty pożyczki tj. 770.000 zł w okresie pomiędzy 21.12.2012 r. a 21.11.2013 r. Jak już jednak wyżej wskazano, cała kwota 770.000 zł nie została pozwanym przekazana. Pozwany otrzymał jedynie sumę 155.000 zł czyli 20,129 % całości pożyczki i taką też część odsetek kapitałowych należało zasądzić na rzecz powodów. Stąd obok kwoty 155.000 zł do sumy wekslowej należało doliczyć 6.038,96 zł stanowiących 20,129 % przewidzianych w umowie odsetek kapitałowych.

Z kolei wyłania się pytanie, jak należy ocenić weksel formalnie ważny, ale wypełniony niezgodnie z zawartym porozumieniem. Na przykład wtedy, gdy została wpisana kwota wyższa od sumy dłużnej. Sąd nie akceptuje skrajnego poglądu wyrażonego przez pozwanych, że w razie wypełnienia weksla niezgodnie z zawartym porozumieniem i umową stron, osoba, która wręczyła weksel in blanco nie staje się w ogóle zobowiązana. Rozwiązanie takie będzie uzasadnione tylko w zupełnie wyjątkowych przypadkach. Jak to słusznie podkreślił Sąd Najwyższy w wyroku z dnia 26.01.2001 r. II CKN 25/00, który to pogląd dominuje w piśmiennictwie polskim rozpatrującym poruszony problem w świetle art. 10 pr. weksl., odpowiedzialność wekslowa dłużnika może zachodzić także w razie wypełnienia weksla częściowo niezgodnie z zawartym porozumieniem i umownym stosunkiem zobowiązaniowym. W świetle art. 10 prawa wekslowego należy przyjąć, że wypełnienie weksla in blanco niezgodnie z porozumieniem co do sumy wekslowej powoduje powstanie zobowiązania wystawcy ale jedynie w granicach określonych porozumieniem wystawcy z remitentem.

Dlatego też Sąd ostatecznie doszedł do przekonania, że nakaz zapłaty wydany dnia 24.03.2014r. z tytułu należności wekslowej, częściowo zasługiwał na uwzględnienie. Przy czym Sąd podzielił pogląd jaki został wyrażony w doktrynie prawa cywilnego gdzie wskazuje się, że uwzględnienie, choćby częściowo, zarzutów oznacza, że nakaz został wydany wadliwie. Nie ulega wątpliwości, że przy częściowym uwzględnieniu zarzutów utrzymanie w mocy części nakazu zapłaty nakazywałoby jednocześnie uchylenie pozostałej części nakazu zapłaty, do czego treść obecnie obowiązującego art. 496 k.p.c. wyraźnie nie daje podstaw. Przepis art. 496 k.p.c. w obecnym brzmieniu nie wspomina o możliwości uchylenia nakazu zapłaty w części, w przeciwieństwie do utrzymania go w części w mocy. Zatem zapis, że sąd nakaz „uchyla i orzeka o żądaniu pozwu”, powinien być rozumiany w ten sposób, że skuteczne zakwestionowanie nakazu zapłaty nawet w części, powoduje konieczność uchylenia - zależnie od zakresu zaskarżenia - bądź całego nakazu zapłaty, bądź też nakazu jedynie w zaskarżonej części i orzeczenia o żądaniu pozwu stosownie do oceny jego zasadności w granicach zaskarżenia. Przemawia za tym dodatkowo również ta okoliczność, że przedmiotem orzekania przez sąd w fazie postępowania nakazowego po wniesieniu zarzutów jest nadal, mimo wydanego nakazu zapłaty, zasadność roszczenia dochodzonego w pozwie. Opowiedzenie się za prezentowanym wyżej poglądem ma również istotne znaczenie praktyczne. Taka redakcja wyroku jest bowiem bardziej przejrzysta niż orzeczenie w wyroku o utrzymaniu nakazu zapłaty w części i jednocześnie uchylenie go w części oraz orzekanie w tym tylko zakresie o żądaniu pozwu, a faktycznie o częściowym oddaleniu powództwa.

Z tych względów punkcie I sentencji wyroku Sąd uchylił wydany nakaz zapłaty w całości i w kolejnych punktach (II, III) orzekł o żądaniu pozwu, zasądzając w punkcie II sentencji wyroku kwotę 161.038,96 zł wraz z odsetkami ustawowymi od dnia 28.02.2014 r. do dnia zapłaty, a w punkcie III oddalając powództwo w pozostałym zakresie.

Rozstrzygnięcie co do odsetek uzasadnione było treścią art. 481 k.c., zgodnie z którym jeżeli dłużnik opóźnia się ze spełnieniem świadczenia pieniężnego, wierzyciel może żądać odsetek za czas opóźnienia, chociażby nie poniósł żadnej szkody i chociażby opóźnienie było następstwem okoliczności, za które dłużnik odpowiedzialności nie ponosi (§1), zaś wysokość odsetek może wynikać albo z umowy stron, albo – w razie jej braku – należne są odsetki ustawowe. Natomiast zgodnie z art. 455 k.c. jeżeli termin spełnienia świadczenia nie jest oznaczony ani nie wynika z właściwości zobowiązania, świadczenie powinno być spełnione niezwłocznie po wezwaniu dłużnika do jego wykonania. Takim wezwaniem było wezwanie do wykupu weksla, doręczone w dniu 13.02.2014 r. Sąd zasądził zatem odsetki od dnia upływu czternastodniowego terminu do wykupu weksla, który jak wyżej wykazano upłynął 27.02.2014 r. Rozstrzygnięcie co do odsetek znajduje ponadto podstawę w regulacjach prawa wekslowego, które dopuszczają dochodzenie odsetek w wysokości ustawowej, naliczanych od sumy wekslowej od dnia płatności do dnia zapłaty, w odniesieniu do weksli wystawionych i płatnych w Polsce (por. art. 28 i 48 prawa wekslowego).

Podstawę orzeczenia o kosztach procesu w punkcie IV sentencji wyroku stanowił przepis art. 100 zdanie pierwsze kpc, zgodnie z którym w razie częściowego tylko uwzględnienia żądań, koszty będą wzajemnie zniesione lub stosunkowo rozdzielone. Wyrażona w tym przepisie zasada kompensaty kosztów procesu znajduje zastosowanie w wypadku częściowego uwzględnienia żądań, co miało miejsce w sprawie będącej przedmiotem postępowania. Koszty zostały

stosunkowo rozdzielone przy uwzględnieniu, że strona powodowa wygrała ten proces w ok. 20 %, zaś strona pozwana w 80 %.

Na koszty procesu poniesione przez powoda składały się: opłata sądowa od pozwu w kwocie 10.000 zł, koszty zastępstwa procesowego w kwocie 7.200 zł (§ 6 pkt 7 oraz §11ust.1 pkt 2 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 28.09.2002r. w sprawie opłat za czynności radców prawnych oraz ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów pomocy prawnej udzielonej przez radcą prawnego z urzędu) oraz opłatą od pełnomocnictwa 17 zł. Łącznie 17.217 zł.

Natomiast na koszty procesu pozwanego ad. 2 składały się opłata od zarzutów w wysokości 1.000 zł oraz koszty zastępstwa procesowego w kwocie 7.200 zł i opłata skarbową od pełnomocnictwa w kwocie 17 zł, łącznie 8.217 zł. Z kolei koszty pozwany ad. 1 T. M. (1) nie poniósł żadnych kosztów procesu w trakcie trwania postępowania.

W przypadku powodów 20 % z poniesionych kosztów procesu 17.217 zł daje do zwrotu kwotę 3.443,40 zł, gdy zaś idzie o pozwanego ad 2, 80 % z sumy 8.217 zł daje kwotę 6.573,60 zł. Po skompensowaniu tych należności pozostała kwota 3.130,20 zł, którą w punkcie IV wyroku Sąd zasądził od powodów na rzecz pozwanego ad 2.